
TERRA SIGILLATA DE LA FELDIOARA

IONUȚ BOCAN
CĂTĂLINA-MIHAELA NEAGU

REZUMAT:

Acest studiu este dedicat unei categorii speciale de material arheologic, păstrate în colecțiile Muzeului Național de Istorie, *terra sigillata* de la Feldioara. Analiza a fost realizată pe un lot de 44 de piese ce au fost descoperite în cadrul campaniilor arheologice întreprinse între anii 1987–1990. În urma analizei stilistice (în cazul pieselor cu decor), coroborată cu analiza tipologică și cea a pastelor din care sunt confecționate obiectele am constatat faptul că importurile provin din două mari centre producătoare de *terra sigillata*: Lezoux și Rheinzabern. Astfel, centrul de la Lezoux reprezintă locul de proveniență a celei mai mari părți din sigilatele descoperite la Feldioara. Atelierele de la Rheinzabern constituie, de asemenea, una dintre sursele principale de *terra sigillata* de la Feldioara.

ABSTRACT: TERRA SIGILLATA AT FELDIOARA

This study is dedicated to a special category within the archaeological material preserved in the collections of the National History Museum of Romania, *terra sigillata* from Feldioara. The analysis was made upon a set of 44 pieces that had been discovered during the archaeological campaigns carried out between 1987 and 1990. Following a stylistic analysis (for copies having decoration), in conjunction with typological analysis and the clay from which are manufactured items analyzed we found that imports come from two main centers producing *terra sigillata*: Lezoux and Rheinzabern. Therefore, the center from Lezoux represents the origin place of the largest part of *terra sigillata* that was discovered at Feldioara. Workshops of Rheinzabern are also one of the main sources of *terra sigillata* at Feldioara.

CUVINTE CHEIE: *terra sigillata*, ștampile, decor, ateliere, castru.

KEYWORDS: *terra sigillata*, stamps, decoration, workshops, camp.

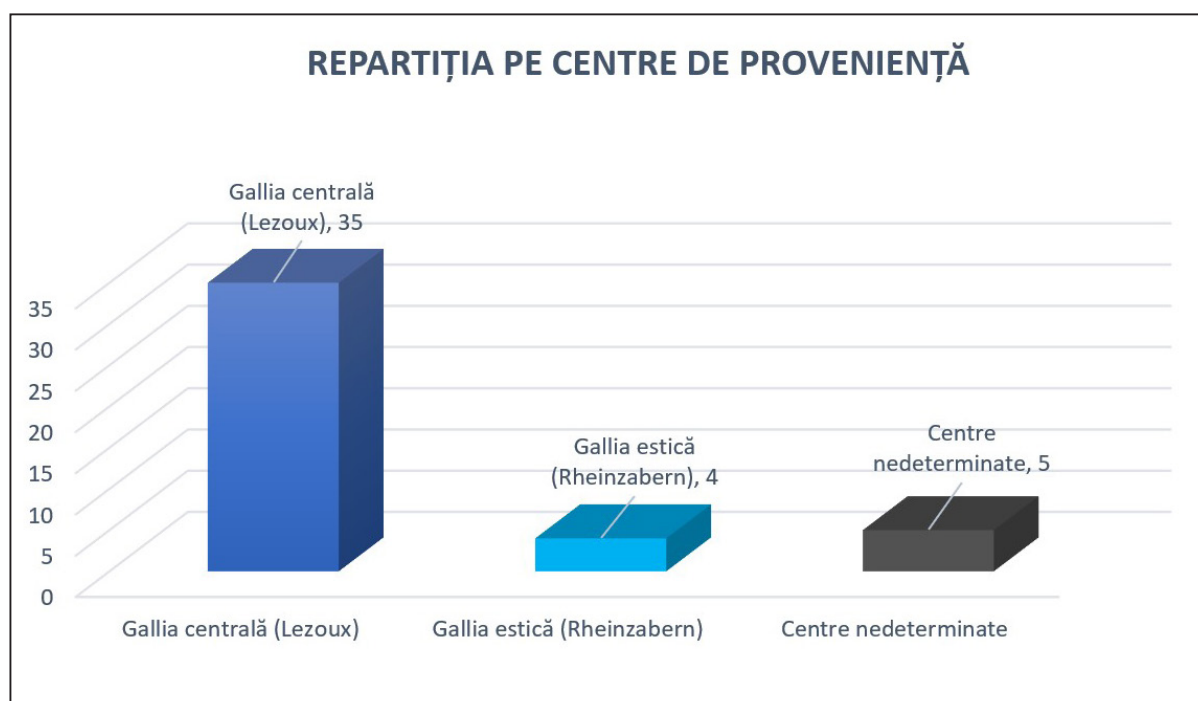
Cercetările arheologice întreprinse la Feldioara între anii 1987–1990, de o echipă a Muzeului Național de Istorie a României¹, în cadrul proiectului „Vestigii de civilizație antică și medievală românească pe valea râului Olt în zona afectată de amenajările hidroenergetice pe sectorul Avrig–Făgăraș” au adus la lumină o importantă cantitate de obiecte, rămase până astăzi neprelucrate. Amplul proces de reorganizare a depozitelor MNIR, întreprins în ultimii 15 ani a condus la „redescoperirea” unor obiecte ce aduc o serie de clarificări asupra importurilor ceramicii de lux în *Dacia Inferior*, stabilind, în același timp și unele aspecte cu privire la legăturile comerciale ale provinciei în cadrul Imperiului roman. În acest context se impune introducerea în circuitul științific a acestei colecții muzeale. Astfel, acest studiu este dedicat ceramicii *terra sigillata* descoperită în castrul și așezarea civilă de la Feldioara, în campaniile arheologice din perioada 1987–1990, material ce ocupă un loc particular în cadrul descoperirilor arheologice, oferind importante repere cronologice. În cadrul colecției de la Feldioara se remarcă un grup constituit din 66 de fragmente din 44 de vase *terra sigillata*.

Un aspect important în studierea ceramicii *terra sigillata* este reprezentat de determinarea atelierelor în care a fost confecționată. În timp ce, în cazul ceramicii decorate, unde atribuirea este realizată prin intermediul elementelor de decor, ce definesc anumite stiluri, pentru sigilatele lise forma vasului reprezintă principalul indiciu de atribuire unor ateliere, precum și un indiciu de datare relativă. Pentru definirea repertoriului de forme al ceramicii de tip

¹ În anul 1988 colectivul MNIR, care a efectuat cercetări arheologice la Feldioara a fost compus din Liviu Petculescu, Anca Păunescu, Bogdan Filipescu și Crișan Mușețeanu. La campania arheologică din anul 1990 au participat Liviu Petculescu, Paul Damian și Oana Damian.

terra sigillata provenită de la Feldioara, au fost utilizate tipologiile realizate de Hans Dragendorff în anul 1895², Joseph Déchelette în anul 1904³, Wilhelm Ludowici în perioada 1905 – 1908⁴, respectiv James Curle 1911⁵. Astfel, cele 44 de piese analizate în acest studiu se pot încadra în 12 tipuri binecunoscute în literatura de specialitate: Drag. 18/31, Drag. 27, Drag. 30, Drag. 31, Drag. 33, Drag. 37, Drag. 38, Drag. 42, Curle 11, Curle 23, Lu Tg și Déch. 72.

Terra sigillata descoperită la Feldioara provine din două mari centre de producție. Din punct de vedere cantitativ, luând în considerare atât sigilele decorate cât și cele lise, care se pot atribui cu certitudine unui centru de producție, se constată că officinele din Gallia centrală sunt cel mai bine reprezentate în cadrul acestei colecții. Astfel, centrul de la Lezoux reprezintă locul de proveniență a celei mai mari părți a ceramicii analizate în acest studiu – 35 de exemplare (79,54 %). Atelierele din Gallia estică, de la Rheinzabern, constituie, de asemenea, una dintre sursele principale de *terra sigillata* pentru situl de la Feldioara, situându-se pe locul al doilea după cele de la Lezoux, cu un total de patru exemplare, reprezentând un procent de 9,09 %. Restul de cinci exemplare deși nu au putut fi atribuite unor ateliere se poate afirma faptul că reprezintă importuri ale unor centre ceramice consacrate. Anumite semne de întrebare ridică cele două fragmente aparținând unor cupe Drag. 33 (nr. cat. 40–41). Având în vedere culoarea pastei, precum și firnisul de slabă calitate nu excludem posibilitatea ca acestea să fi fost confecționate la Pfaffenhofen.

A. Terra sigillata cu decor

1. Gallia centrală

Dintre cele 35 de exemplare provenite din Gallia centrală 19 reprezintă vase cu decor. Prin analiza stilului au fost identificați următorii producători: IVSTVS (un exemplar), CINNAMVS (patru exemplare), grupul QVINTILIANVS, IANVARIS I, PATERCLVS (un exemplar) și PATERNVS (un exemplar). Situația importurilor de sigilate de la Feldioara se înscrie în linii mari în tabloul general al provinciilor dacice. Astfel, sigilatele încep să fie masiv importate începând cu domnia împăratului Hadrian, în perioada de maximă dezvoltare a centrului ceramic de la Lezoux (epoca Antoninilor). Cel mai timpuriu vas importat la Feldioara este reprezentat de un fragment dintr-un bol Drag. 37 (nr. cat. 6), atribuit grupului QVINTILIANVS, IANVARIS I, PATERCLVS, fiind

² Dragendorff 1895.

³ Déchelette 1904.

⁴ Ludowici 1908, 257–298.

⁵ Curle 1911.

datat în perioada 125 – 150. După cum se poate observa, la fel ca în cazul provinciilor dacice, Cinnamus, probabil cel mai prolific producător de la Lezoux, este bine reprezentat prin patru boluri.

2. Gallia estică

Atelierele de la Rheinzabern constituie, de asemenea, una dintre sursele principale de *terra sigillata* pentru provinciile dacice, situându-se pe locul al doilea după cele de la Lezoux. Printre piesele analizate în acest studiu se remarcă un bol Drag. 37 R, varianta e (nr. cat. 20), din care se păstrează un fragment din bază. Deoarece nu păstrează niciun element din decor, a fost atribuit, cu precauție marelui centru ceramic de la Rheinzabern, în urma analizei pastei și a firnisului. Importurile provenite de la Rheinzabern sunt produse în intervalul cronologic cuprins între a doua jumătate a secolului al II-lea–începutul secolului al III-lea.

B 1. Terra sigillata lisă, cu șampilă de meșteri

Printre piesele care alcătuiesc această colecție de sigilate se remarcă cea de la nr. cat. 21, farfurie reîntregită, Drag. 18/31, ce are aplicată pe bază șampila REBVRRVS F, imprimată în cartuş în formă de *tabula ansata*. R+E, R+R în ligatură. Primul și cel de-al doilea R imprimate retrograd. Litera B incompletă. Piesa este atribuită meșterului Reburus ii a cărui producție este atestată la Lezoux în perioada 140 – 170⁶. O șampilă identică a fost descoperită într-un cuptor la Lezoux, în anul 1957⁷.

B 2. Terra sigillata lisă

Alături de vasele ornamentate de tip Drag. 30 și Drag. 37 la Feldioara au fost descoperite și vase neornamentate de diverse forme, marea majoritate fragmentare. Au fost identificate următoarele forme: Drag. 18/31 – *catinus* – șase exemplare (nr. cat. 21–26), Drag. 27 – *acetabulum* – un exemplar (nr. cat. 39), Drag. 33 – *acetabulum* – șapte exemplare (nr. cat. 27–31, 40 – 41), Drag. 38 – *mortarium/bol* – un exemplar (nr. cat. 32), Curle 11 – *mortarium/bol* – un exemplar (nr. cat. 33), Drag. 42 – *catinus*, *lanx* – un exemplar (nr. cat. 34), Curle 23 – *catinus* – un exemplar (nr. cat. 38), Lu Tg – *catinus* – un exemplar (nr. cat. 39), Déch. 72 – un exemplar (nr. cat. 42). Nu excludem posibilitatea ca acesta să fi fost decorat în partea superioară în tehnica „*cut glass*”.

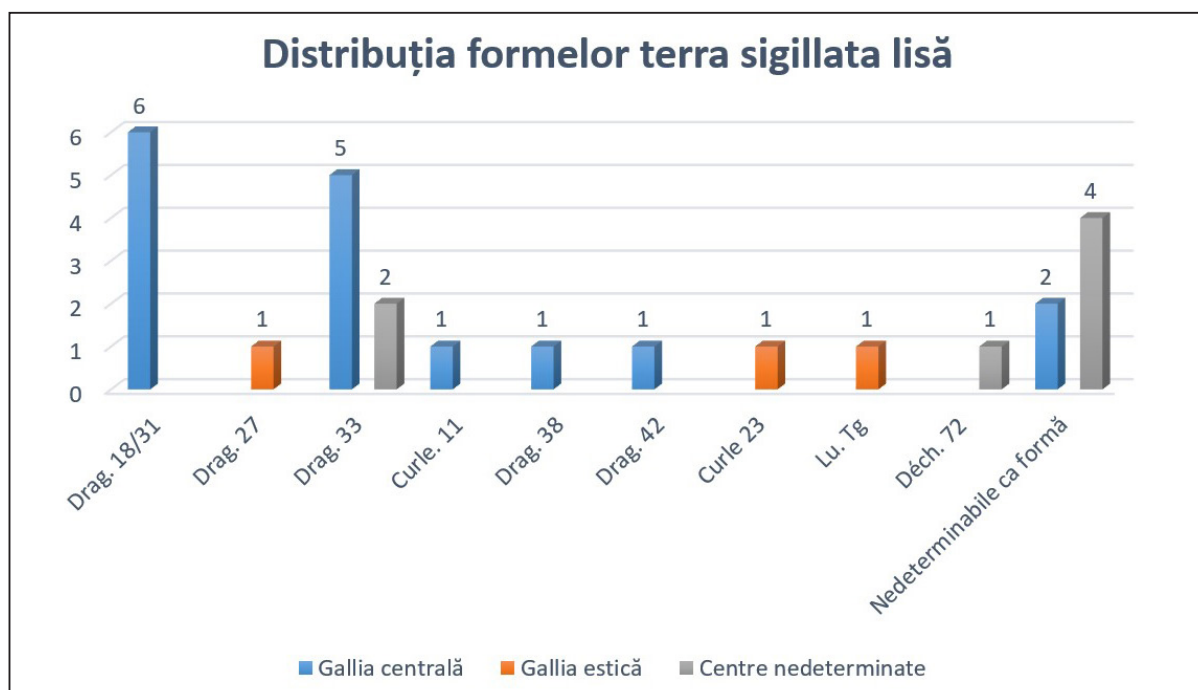
Forme	Gallia centrală	Gallia estică	Centre nedeterminate
Drag. 18/31	nr. cat. 21, 22, 23, 24, 25, 26		
Drag. 27		nr. cat. 37	
Drag. 33	nr. cat. 27, 28, 29, 30, 31		nr. cat. 40, 41
Curle. 11	nr. cat. 33		
Drag. 38	nr. cat. 32		
Drag. 42	nr. cat. 34		
Curle 23		nr. cat. 38	
Lu. Tg		nr. cat. 39	
Déch. 72			nr. cat. 42
Nedeterminabile	nr. cat. 35, 36		nr. 43, 44

Faptul că *terra sigillata* descoperită la Feldioara este păstrată în colecțiile a două muzee din România, Muzeul Național de Istorie a României (MNIR), respectiv Muzeul Țării Făgărașului (MȚF) conferă concluziilor noastre un caracter provizoriu. În anul 1985 Dan Isac includea în lucrarea sa de doctorat 11 sigilate provenite de la Feldioara⁸. În anul 2008 Nicolae Gudea, în monografia dedicată castrului de la Feldioara publica 54 de sigilate (26 decorate

⁶ Hartley and Dickinson 2011, vol 7, 327, Fig. 14 a.

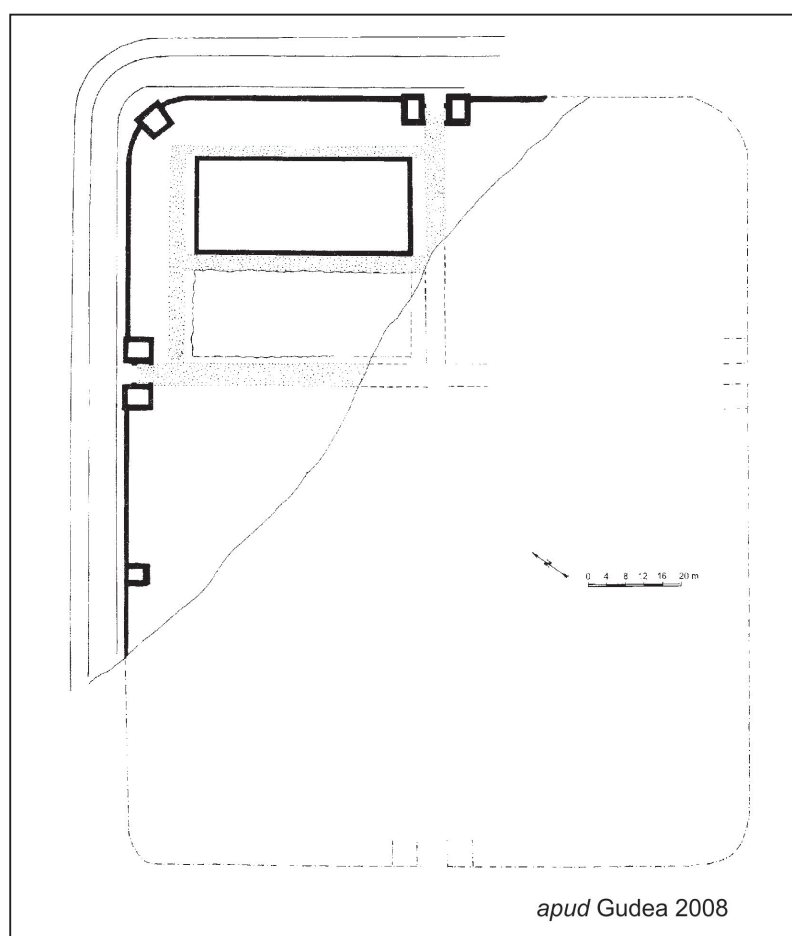
⁷ Hartley and Dickinson 2011, vol 7, 333, no. 14 a.

⁸ Isac 1985, 99, nr. cat. 29, pl. 3/29, 103, nr. cat. 53 a-c, pl. 6/53 a-c, 104, nr. cat. 62, pl. 7/62, 119, nr. cat. 152, pl. 17/152, 133, nr. cat. 259–260, pl. 28/259–260, 162, nr. cat. 467, pl. 50/467, 164, nr. cat. 486–487, pl. 53/486–487, 168, nr. cat. 533, nr. cat. 533, pl. 59/533, 176, nr. cat. 581, pl. 66/581.

și 28 lise)⁹. De asemenea, pe baza unei farfurii Drag. 18/31 identifica ștampila SVOBNILVS¹⁰. Având în vedere faptul că echipa MNIR a efectuat cercetări arheologice tot în cele două barăci excavate parțial între anii 1973–1979 de un colectiv format din specialiști de la Muzeul Județean Brașov, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, respectiv Muzeul Țării Făgărașului¹¹ nu excludem posibilitatea ca unele fragmente analizate în acest studiu să aparțină unor vase publicate de Gudea. Datorită faptului că nu am studiat aceste piese aflate probabil în depozitele MTF concluziile noastre se vor mărgini la obiectele aflate în patrimoniul MNIR.

Astfel, în urma analizei stilistice a pieselor cu decor, coroborată cu încadrarea tipologică și a pastelor din care sunt confecționate sigilatele lise s-a evidențiat faptul că nu au fost descoperite produse ale unor ateliere locale, majoritatea provenind din două mari centre de producție: Lezoux, respectiv Rheinzabern. După cum se poate observa, nu au fost descoperite

Pl. 1 General plan of the Roman fort at Feldioara (apud Gudea 2008)

⁹ Gudea 2008, 52.

¹⁰ Gudea 2008, 158–162, nr. cat. 1–30, 163–164, nr. cat. 1–24, 263 – 265, pl. I–II.

¹¹ Gudea 2008, 22.

vase produse în Gallia de sud (La Graufesenque sau Banassac). Având în vedere culoarea pastei, precum și firnisul de slabă calitate a celor două fragmente aparținând unor cupe Drag. 33 (nr. cat. 40–41), nu excludem posibilitatea ca acestea să fi fost confecționate în ateliere din Noricum, posibil la Pfaffenhofen. Au fost identificate stilurile producătorilor: IVSTVS, CINNAMVS, grupul QVINTILIANVS, IANVARIS I, PATERCLVS, respectiv PATERNVS. În acest grup de sigilate se află un singur vas cu șampilă de meșter, o farfurie Drag. 18/31, ce are aplicată pe bază șampilă REBVRRVS F, imprimată în cartuş în formă de *tabula ansata*.

Din punct de vedere cronologic, cel mai timpuriu vas se datează în al doilea sfert al secolului al II-lea (nr. cat. 7), fiind produs în Gallia centrală (Lezoux). Astfel, majoritatea pieselor se datează pe parcursul secolului al II-lea.

În ceea ce privește contextul arheologic trebuie menționat că toate piesele descoperite în campaniile arheologice din anii 1987–1990 provin din castru. Marea majoritate a acestora au fost descoperite în cele două barăci cercetate parțial de către echipa MNIR.

Datorită faptului că nu am avut acces la carnetele de săpătură, singurele noastre instrumente de lucru fiind reprezentate de sigilatele ce fac obiectul acestui studiu precum și de copiile rapoartelor înaintate de MNIR către Institutul de Studii și Proiectări Hidroenergetice București, nu putem menționa cu exactitate din care baracă provine fiecare obiect. Nu putem încheia scurtele noastre considerații fără a menționa faptul că nu au fost „redescoperite” până în acest moment două piese fragmentare menționate de autori raportului de cercetare „Vestigii de civilizație antică și medievală românească pe valea râului Olt în zona afectată de amenajările hidroenergetice pe sectorul Avrig–Făgăraș 1990”: un bol de tip Drag. 37, constituit din trei fragmente, decorat cu doi luptători afrontați – piesă atribuită de autorii raportului atelierelor de la Lezoux (stilul lui ADVOCISVS); bol Drag. 38, fragmentar, având imprimată șampilă ACVTIO F. Din păcate aceste vase nu au putut fi catalogate și discutate pe baza unor fotografii sau desene, acestea neexistând în arhiva MNIR. Credem totuși că există posibilitatea „regăsirii” lor în urma unor atente verificări ale depozitelor.

Catalog¹²A. *TERRA SIGILLATA* CU DECOR

A 1. Gallia centrală

1. Cupă Drag. 30¹³ (fragmentară, se păstrează două fragmente din partea inferioară a corpului cu dimensiuni de 5 × 4 cm; 5,6 × 2,5 cm). Nr. inv. 369110.

Proveniență/context: Feldioara 1989, castru, C 4, carou 11/a, -0,60 m; Feldioara 1990, castru, C 6, carou 9/a, -0,45 m.

Dimensiuni: 5 × 4 cm; 5,6 × 2,5 cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firmis 10 R 4/6 (red)¹⁴.

Decor: Decor organizat pe metope. Cele două fragmente păstrează următoarele elemente de decor: 1. Frunză (Rogers 1974, H 129), utilizată de IVSTVS, MERCATOR II, NAMILIAN-CROESVS/SECVNDINVS VI. 2. Decor geometric: romb încadrat de perle (Rogers 1974, U 32), utilizată de IVSTVS. 3. Frunză, neidentificată. Medalion mare, dublu, utilizată de un număr considerabil de producători din centrul de la Lezoux. Metopele sunt delimitate prin linii perlate, cu globuleț în capăt.

Atribuire: atelier Lezoux, probabil stilul lui IVSTVS.

Date: 160-200.

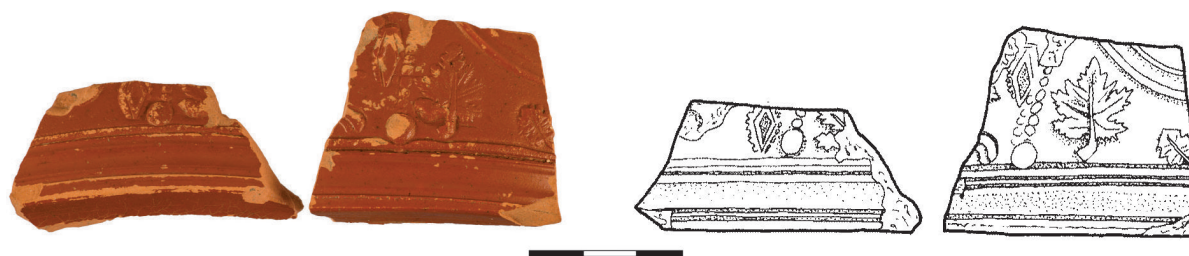

Fig. 1. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 30.

2. Bol Drag. 37 (fragment din corp, cu dimensiuni de 8,4 × 5 cm). Nr. inv. 369111.

Proveniență/context: Feldioara 1988, castru, C 1, carou 12/d, -0,55 m.

Dimensiuni: 8,4 × 5 cm

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firmis 10 R 4/6 (red).

Decor: Ove intercalate cu bastonașe, utilizate de SMALL S POTTER (Stanfield, Simpson 1958, pl. 141/16). Șir de perle sub ove. 1. Vrej cu astragale și două frunze. Astragale, utilizată între alții de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 162/61). Frunză mică (Rogers 1974, J 89), utilizată, între alții de ATTIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 85/6), CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 162/62), CRICIRO (Stanfield and Simpson 1958, pl. 117/8), DONNAVCVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 45/518), DOECCVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 148/19). Frunză (Rogers 1974, H 72), utilizată de ATTIANVS, CINNAMVS, CONDOLLVS, respectiv P-11. 2. Pasăre spre stânga, cu corpul întors spre dreapta D 1009 (Déchelette 1904, II, 147), utilizată de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 162/58), ATTIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 87/20), CRICIRO (Stanfield and Simpson 1958, pl. 117/17, utilizată în registrul inferior), DOCILIS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 92/12). 3. Scenă erotică, utilizată de BVTRIO (Rogers 1974, pl. 17/16), CINNAMVS (Karnitsch 1955, Taf. 6/5), CINTVSMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 164/7) CRICIRO (Rogers 1974, pl. 38/4, în medalion), DIVIXTVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 116/8, 10), LIBERTVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 54/640).

¹² Abrevieri utilizate: C = casetă; S = unitate de cercetare (secțiune); dg = diametru gură; db = diametru bază; h = înălțime; hp = înălțime păstrată.

¹³ Desenele obiectelor au fost realizate de către Simona Mateescu și Georgiana Ducman, fotografiile de către Marius Amariei, cărora le mulțumim pe această cale.

¹⁴ Pentru determinarea culorii pastelor și a firnisului a fost utilizat Munsell 2013.

4. Cercuri mici, utilizată, între alții de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 162/61) și CINTVSMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 164/6-7).

Atribuire: atelier Lezoux, stilul lui CINNAMVS.

Datare: 135-180.

Fig. 2. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

3. Bol Drag. 37 (fragment din corp, cu dimensiuni de 5,1 × 3,6 cm). Nr. inv. 369112.

Proveniență/context: Feldioara 1988, castru, C 1, carou 5, *passim*.

Dimensiuni: 5,1 × 3,6 cm

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 7.5 YR 6/4 (light brown). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Decor: Ove intercalate cu bastonașe, utilizate de CINNAMVS (Stanfield și Simpson 1958, pl. 157/7). Dedesubt șir de perle (Rogers 1974, A 2), utilizate de un mare număr de producători, printre care și CINNAMVS. 1. Decor vegetal, utilizat de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, Fig. 47/8, pl. 160/45). 2. Sfinx spre dreapta D 497 (Déchelette 1904, II, 83), utilizat de ATTIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 87/27), DOECCVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 151/29, în medalion dublu), DRVSVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 89/14), CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 157/12), CRICIRO (Karnitsch 1971, taff 37/9), OLLOGNATVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 82/1), PATERNVS, DONNAVCVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 44/502), P-17 (Rogers 1999, pl. 129/2a). 3. Pește spre stânga D 1062 (Déchelette 1904, II, 151), motiv utilizat de LIBERTVS, BVTRIO și ALBVCIVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 121/8), DOECCVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 147/1, în medalion dublu), CINNAMVS (Karnitsch 1955, taf. 6/3, Karnitsch 1971, taf. 38/8), CINTINVS (Rogers 1999, pl. 37/36) și PATERNVS II (Rogers 1999, pl. 78/28). Sfinxul (D 497) este un motiv comun al angajaților lui CINNAMVS și, de asemenea pentru cei câțiva decoratori care au lucrat în anturajul său: CERALIS II și PAVLVS (Rogers 1999, pl. 82/1), P-17 (Rogers 1999, pl. 129/2). De asemenea, se impune menționat faptul că acest motiv este întâlnit și în secolul al III-lea p. Chr. în paleta stilistică utilizată de OLLOGNATVS (Rogers 1999, pl. 76/6), unul dintre ultimii decoratori de vase de la Lezoux.

Atribuire: atelier Lezoux, stilul lui CINNAMVS (?)

Datare: 135-180.

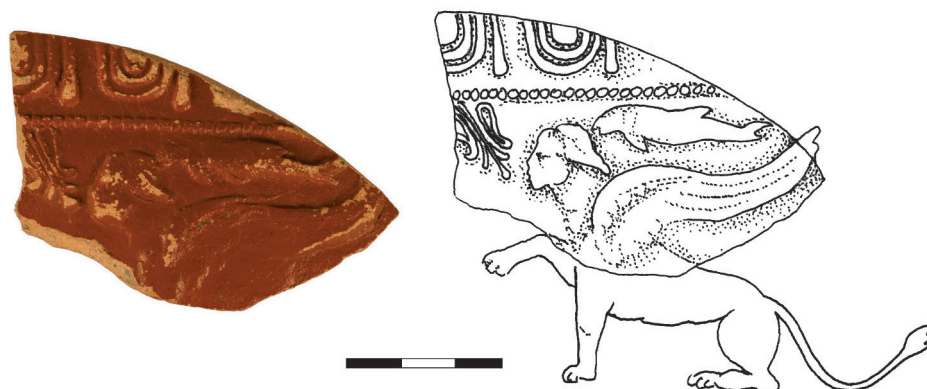

Fig. 3. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

4. Bol Drag. 37 (un fragment buză corp, cu dimensiuni de $4,8 \times 3,1$ cm și trei fragmente corp, lipite, cu dimensiuni de $4,3 \times 2,7$ cm). Nr. inv. 369113.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, carou 6/C, -0,25 m. Feldioara 1989, C 4, carou 15/B, -0,40 m.

Dimensiuni: $4,8 \times 3,1$ cm; $4,3 \times 2,7$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Puternic arsă secundar. Firnis 10 R 4/8 (red)

Decor: Ove intercalate cu bastonașe segmentate utilizate de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 159/7). Dedesubt șir perlat, utilizat de CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 159/7).

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil stilul lui CINNAMVS (?).

Datare: 135-180.

Fig. 4. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

5. Bol Drag. 37 (fragment din partea superioară a corpului, cu dimensiuni de $3,9 \times 3,7$ cm). Nr. inv. 379653.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2-3, -0,40 m.

Dimensiuni: $3,9 \times 3,7$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsell 5YR, 6/4 (light reddish brown). Firnis 10R 4/6 (red).

Decor: Decor parțial păstrat, organizat pe metope. Șirul de perle de sub ove, parțial păstrat, neatribuit. Fragmentul păstrează următoarele elemente de decor: 1. Pasăre spre dreapta, cu capul întors spre spate D 1019 (Déchelette 1904, II, 148), utilizată de SACER (Stanfield and Simpson 1958, pl. 82/6), ATTIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 87/20), DRVSVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 88/5), CRICIRO (Stanfield and Simpson 1958, pl. 117/11), respectiv CINNAMVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 157/10), încadrată într-o arcadă simplă, cu astragale la capete, utilizată de un mare număr de producători. Cerc mic, parțial păstrat, utilizat de mulți producători. Elemente despărțitoare perlate, verticale și orizontale parțial păstrate. Un decor foarte asemănător este întâlnit pe o piesă ce provine de la Besançon, realizată într-un stil foarte asemănător (Normand 2009, 124, Fig. 13/168).

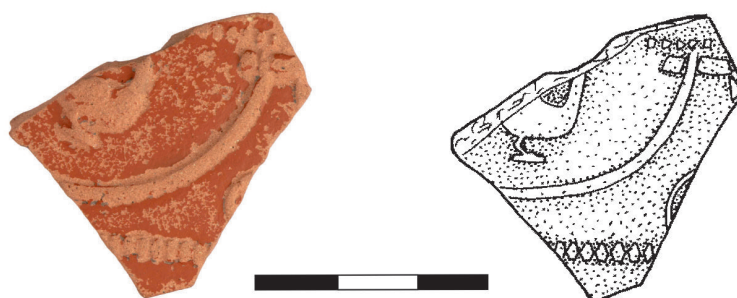

Fig. 5. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

Atribuire: atelier Lezoux, stilul lui CINNAMVS (?)

Datare: 135-180.

6. Bol Drag. 37 (fragment corp, cu dimensiuni de $3,9 \times 3,5$ cm). Nr. inv. 369114.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 6/A, -0,40 m.

Dimensiuni: $3,9 \times 3,5$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Decor: Decor vegetal, din care se păstrează două frunze de viță de vie cu vrej, atribuite lui PATERNVVS (Delage 1999, vol. 4, pl. 38/3532). Motiv H 125 (Delage 1999, vol. 4, pl. 85). Rozetă mică C 168 (Delage 1999, vol. 4, pl. 83/C 168), utilizată de PATERNVVS (Delage 1999, vol. 6, nr. cat. 3532).

Comentarii: Piesa este identică, cu cea utilizată de Delage în lucrarea sa de doctorat, descoperită la Lezoux (Puys-de-Dôme). Probabil, ambele fragmente au fost confecționate în același tipar. Delage datează piesa în intervalul chronologic 170 – 210 și o atribuie stilului PATERNVVS II b.

Atribuire: atelier Lezoux, stilul lui PATERNVVS.

Datare: 170-210.

Fig. 6. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

7. Bol Drag. 37 (fragment corp, cu dimensiuni de $3,6 \times 2,5$ cm). Nr. inv. 379652.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2–3, -0,40 m.

Dimensiuni: $3,6 \times 2,5$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsell 2.5 YR, 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: Element despărțitor vălurit, utilizat de IANVARIUS I, în stilul lui QVINTILIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 69/9, 11–12, 14, 16). Din decor se păstrează o frunză (Rogers 1974, M 5), utilizată de CENSORINVS, IANVARIVS I, în stilul lui QVINTILIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 69/14), asociații lui QVINTILIANVS (Stanfield and Simpson 1958, pl. 71/28). De asemenea, trebuie menționat faptul că acest decor este întâlnit pe o piesă atribuită stilului lui QVINTILIANVS sau LAXTVCISSA (Stanfield and Simpson 1958, pl. 98/12).

Atribuire: atelier Lezoux, stilul grupului QVINTILIANVS, IANVARIS I, PATERCLVS.

Datare: 125-150.

Fig. 7. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

8. Bol Drag. 37 (fragment din partea inferioară a corpului, cu dimensiuni de $4,5 \times 2,2$ cm). Nr. inv. 379654.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: $4,5 \times 2,2$ cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 5/8 (red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: se păstrează un mic fragment, decor neidentificat.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

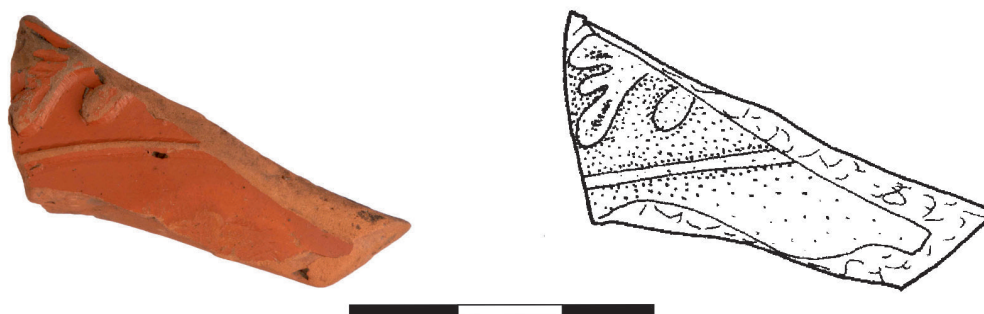

Fig. 8. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

9. Bol Drag. 37 (două fragmente buză cu corp, lipite, cu dimensiuni de $8,8 \times 6,6$ cm). Nr. inv. 369115.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 2/A, -0,10 m. Feldioara 1990, C 6, carou 9/A, -0,60 m.

Dimensiuni: $8,8 \times 6,6$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Decor: se păstrează o mică porțiune din ove (meșter neidentificat).

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

Fig. 9. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

10. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 379649.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2-3, -0,40 m.

Dimensiuni: dg = 23,8 cm; hp = 5,4 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsel 5 YR, 6/4 (light reddish brown). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: se păstrează o mică porțiune din ove (meșter neidentificat)..

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

Fig. 10. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

11. Bol Drag. 37 (fragment partea superioară a corpului, cu dimensiuni de $6,7 \times 4,6$ cm). Nr. inv. 369116.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 9/A, -0,35 m.

Dimensiuni: $6,7 \times 4,6$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Decor: ove intercalate cu bastonașe (Rogers 1974, B 111, meșter neidentificat).

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

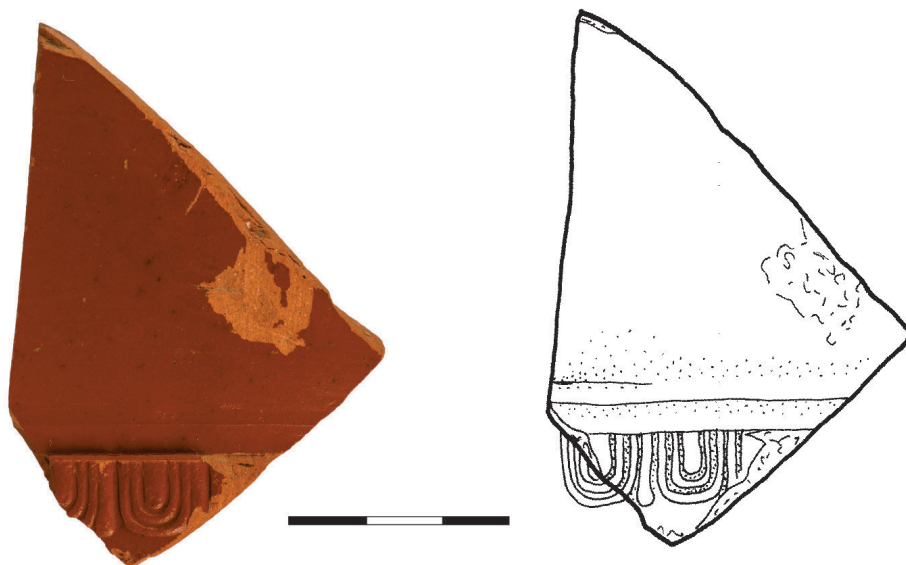

Fig. 11. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

12. Bol Drag. 37 (fragment partea superioară a corpului, cu dimensiuni de $3,2 \times 2,6$ cm). Nr. inv. 369117.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 1, carou 8/B, -0,80 m.

Dimensiuni: $3,2 \times 2,6$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Decor: se păstrează o mică porțiune din ove (meșter neidentificat).

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

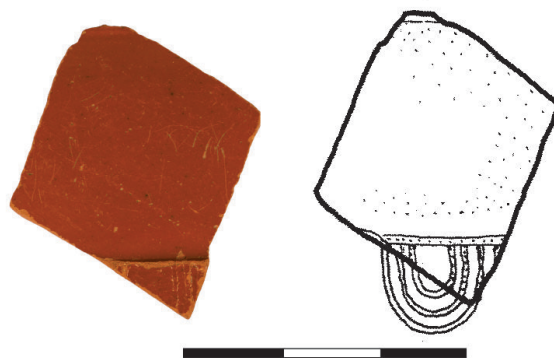

Fig. 12. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

13. Bol Drag. 37 (fragment partea superioară a corpului, cu dimensiuni de $4,3 \times 3,3$ cm). Nr. inv. 369118.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, carou 15/C, -0,75 m.

Dimensiuni: $4,3 \times 3,3$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: se păstrează o mică porțiune din ove (meșter neidentificat).

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

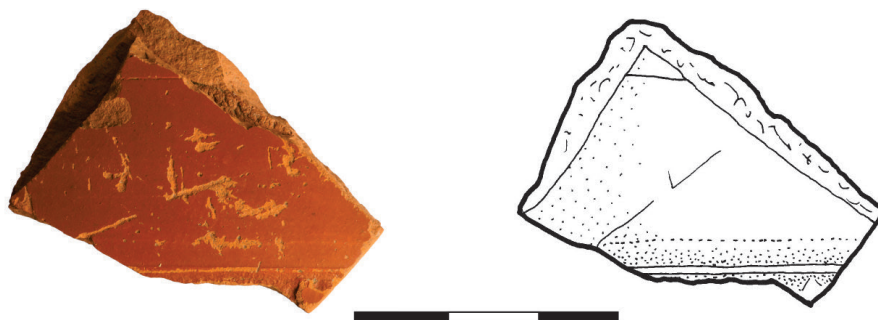

Fig. 13. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

14. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp, $5 \times 4,7$ cm). Nr. inv. pr. 379650.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 20,8 cm; hp = 5 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsell 2.5 YR, 5/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/8 (red).

Decor: nu se păstrează.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

Fig. 14. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

15. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp, cu dimensiuni de $4 \times 3,9$ cm). Nr. inv. 379651.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: $4 \times 3,9$ cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare în tipar. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 4/6 (red). Firnis 10R 4/6 (red).

Decor: nu se păstrează.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

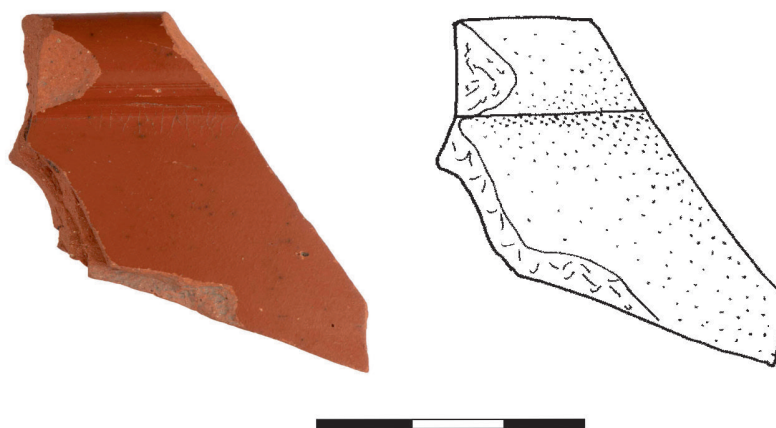

Fig. 15. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

16. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp, cu dimensiuni de $4,6 \times 3,7$ cm). Nr. inv. 369119.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, carou 16/C, $-0,25$ m.

Dimensiuni: $4,6 \times 3,7$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/8 (red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: nu se păstrează.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

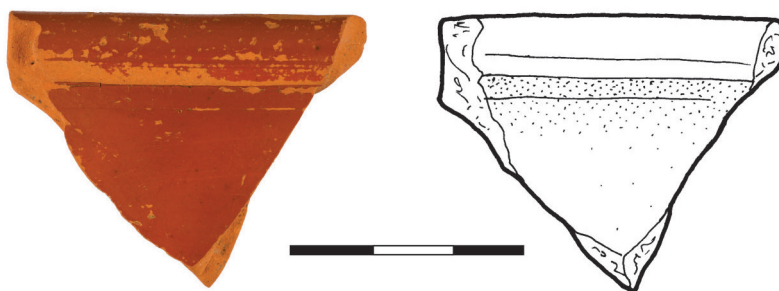

Fig. 16. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

17. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp, cu dimensiuni de $4,3 \times 2,7$ cm). Nr. inv. 369120.

Proveniență/context: Feldioara 1989, C 4, carou 15/B, $-0,25$ m.

Dimensiuni: $4,3 \times 2,7$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/8 (red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: început de ove (?)

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

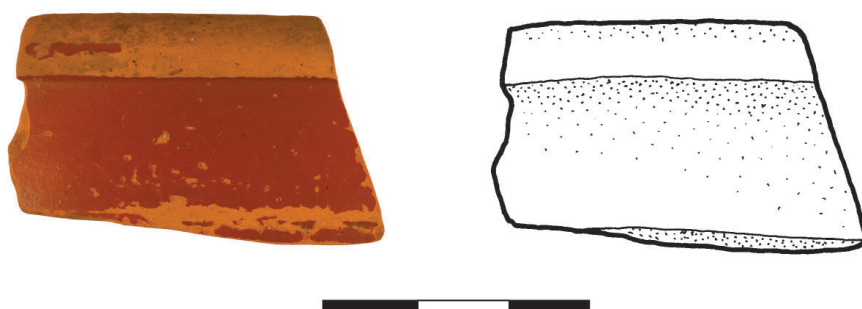

Fig. 17. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

18. Bol Drag. 37 (fragment buză cu corp, cu dimensiuni de $3,8 \times 2,5$ cm). Nr. inv. 369121.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 3/B, -0,45 m.

Dimensiuni: $3,8 \times 2,5$ cm.

Material/tehnică: Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: nu se păstrează.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr (?)

Fig. 18. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

19. Bol Drag. 37 (fragment bază cu corp). Nr. inv. 369122.

Proveniență/context: Feldioara 1989, C 3, carou 14-15/B-C, -0,45 m.

Dimensiuni: db = 10 cm; hp = 2,2 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare în tipar. Pastă 2.5 YR 6/4 (light reddish brown). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: nu se păstrează.

Atribuire: atelier Gallia centrală, probabil Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

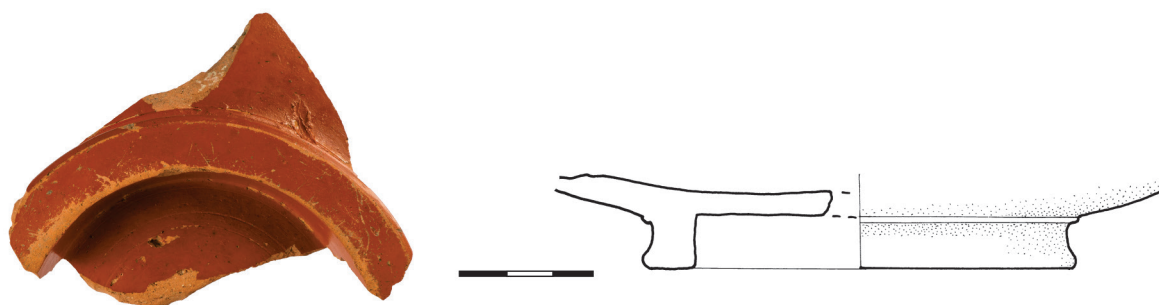

Fig. 19. Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.

A 2. Gallia de Est

20. Bol, probabil de tip Drag. 37 R, varianta e (fragment bază). Nr. inv. 369128.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 2/A, -0,60 m.

Dimensiuni: db = 14,2 cm; hp = 2,8 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Particularitate: decor cu roțița la interior. În centrul bazei, o canelură fină, circulară, în interiorul căreia, probabil, se afla ștampila meșterului olar, care, din păcate, nu s-a păstrat.

Atribuire: atelier Gallia de Est, probabil Rheinzabern.

Datare: ultimul sfert al secolului al II-lea p. Chr.

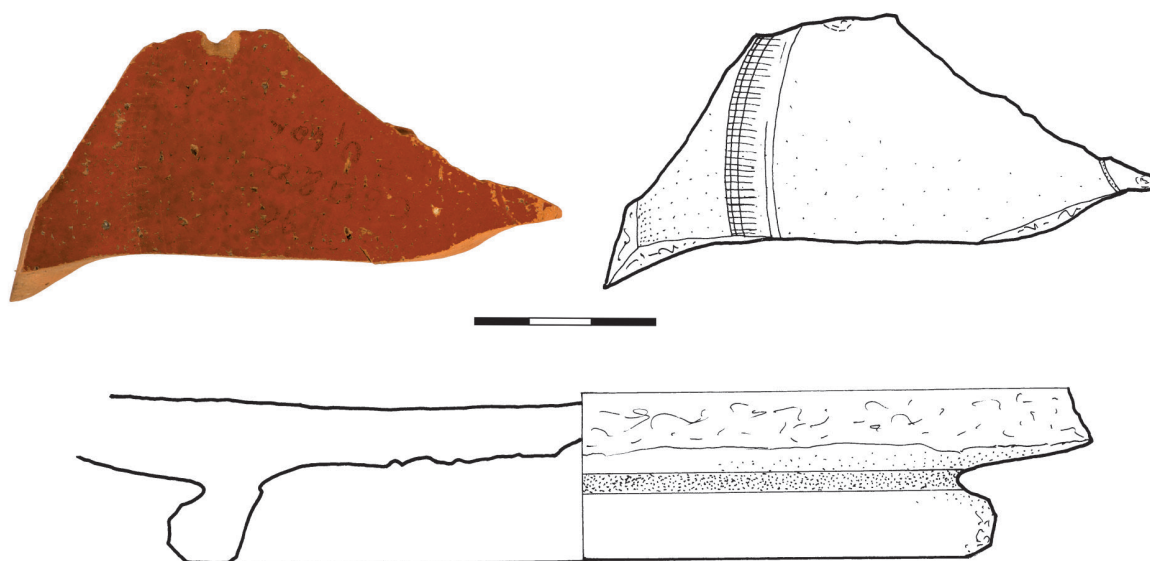

Fig. 20 Decorated terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37 R.

B. TERRA SIGILLATA LISĂ

B 1. TERRA SIGILLATA LISĂ CU ȘTAMPILĂ DE MEȘTER

Gallia centrală

21. Farfurie Drag. 18/31 (întregită). Nr. inv. 369123.

Proveniență/context: Feldioara 1988, S I, t 7, -0,65 m.

Dimensiuni: dg = 18,1 cm; db = 9,5 cm; h = 5,2 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 2.5 YR 4/8 (red).

Ștampilă: În centrul bazei, pe interior, ștampilă REBVRRVS F, imprimată în cartuș în formă de *tabula ansata*. R+E, R+R în ligatură. Primul și cel de-al doilea R imprimată retrograd. Litera B incompletă.

Atribuire: atelier Lezoux. REBVRRVS.

Datare: 140–170.

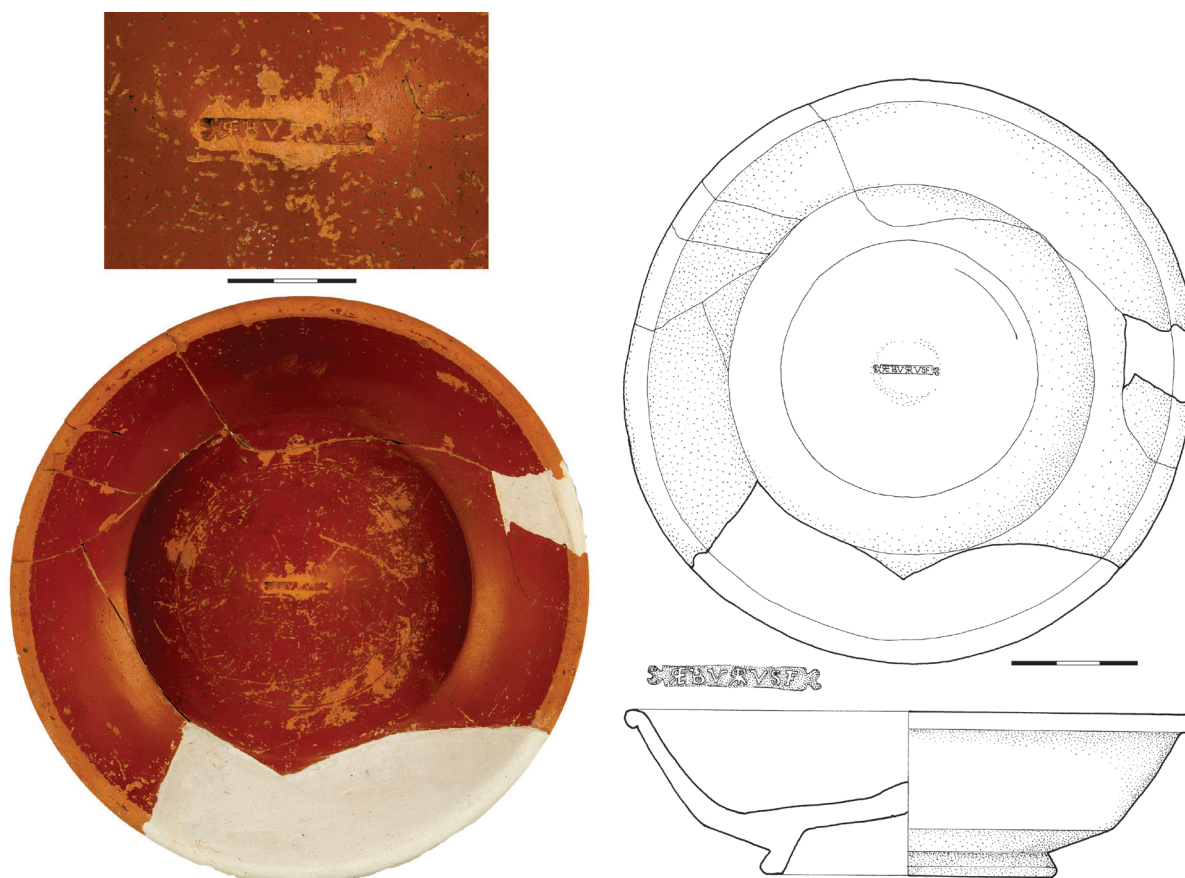

Fig. 21 Plain terra sigillata with the potter's stamp from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

B 2. TERRA SIGILLATA LISĂ FĂRĂ ȘTAMPILĂ

B 2.1. Gallia centrală

22. Farfurie Drag. 18/31 (fragment din buză cu corp și bază). Nr. inv. 369124.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carouri 1-2/A, -0,45 - 0,65 m.

Dimensiuni: dg = 24 cm; db = 10 cm; h = 5,6 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

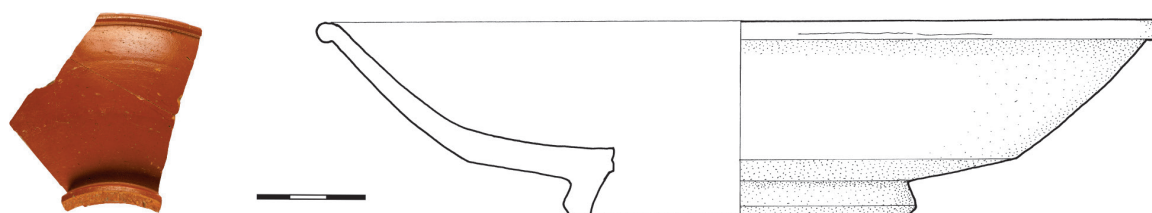

Fig. 22. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

23. Farfurie Drag. 18/31 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369125.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 1, carouri 11-12, *passim*.

Dimensiuni: dg = 17,3 cm; hp = 3,3 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/8 (red). Firnis 2.5YR 4/8 (red).

Atribuire: atelier Gallia Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

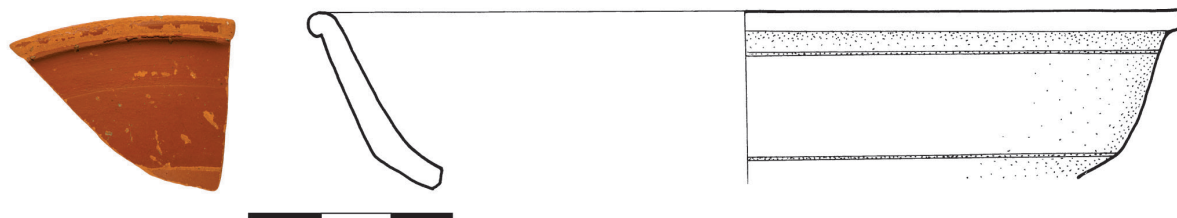

Fig. 23. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

24. Farfurie Drag. 18/31 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369126.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 2, carou 22, *passim*.

Dimensiuni: dg = 17,2 cm; hp = 3,5 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Particularitate: două caneluri fine la exterior: sub buză și în zona centrală a corpului.

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

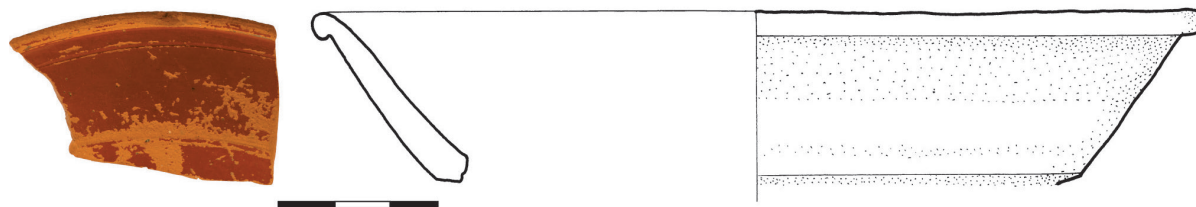

Fig. 24. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

25. Farfurie Drag. 18/31 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369127.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 4/B, -0,45 m.

Dimensiuni: dg = 17,1 cm; hp = 4,2 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/8 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

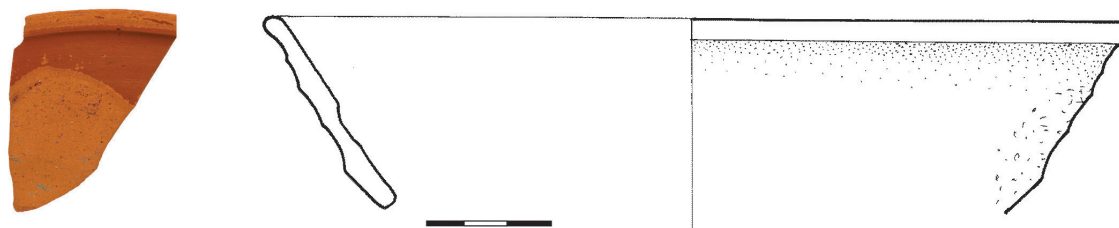

Fig. 25. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

26. Farfurie, probabil de tip Drag. 18/31 (fragment bază). Nr. inv. 379657.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2–3, –0,40 m.

Dimensiuni: db = 7,8 cm; hp = 2,1 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsel 5YR, 6/6 (reddish yellow). Firmis 10R 4/6 (red).

Particularitate: în centrul bazei, o canelură fină, circulară, în interiorul căreia, probabil, se afla ștampila meșterului olar, care, din păcate, nu s-a păstrat.

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolul al II-lea p. Chr.

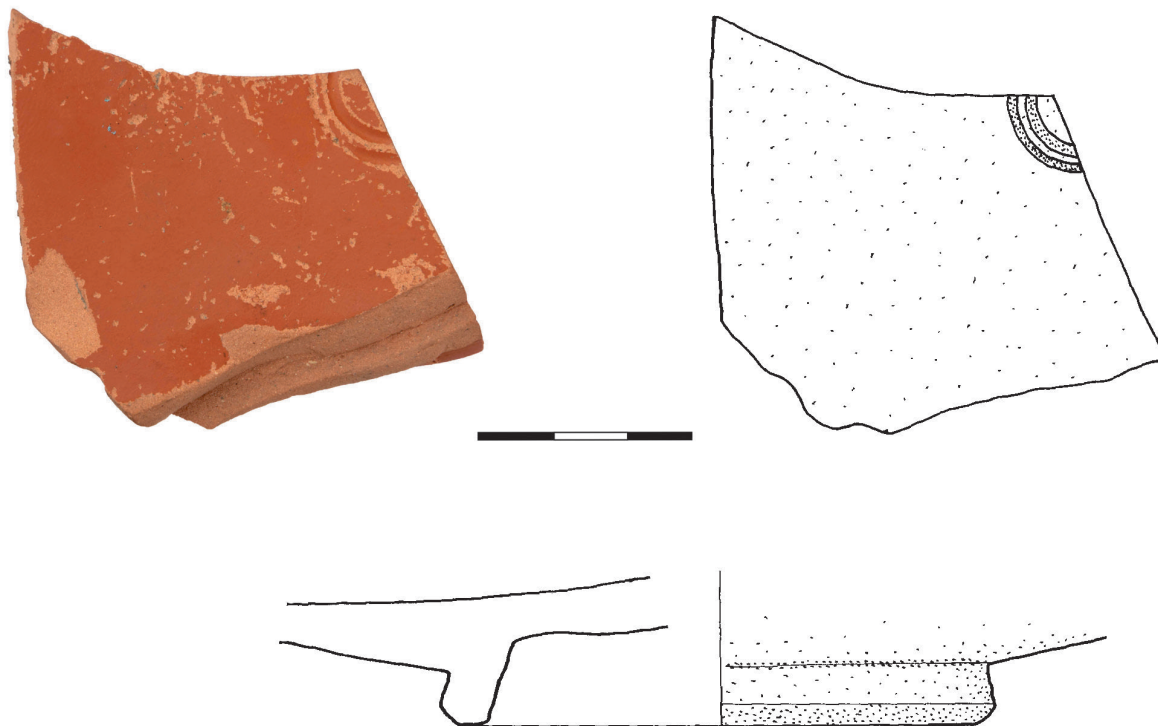

Fig. 26. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.

27. Cupă Drag. 33 (fragmentară, se păstrează două fragmente din buză cu corp). Nr. inv. 369130.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, carou 6, *passim*. Feldioara 1988, C 3, carou 16, –0,25 m.

Dimensiuni: dg = 13,1 cm; hp = 4,1 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 5/6 (red). Firmis 10 R 4/6 (red).

Particularitate: buza delimitată printr-o canelură internă. La exterior o canelură amplasată aproximativ la jumătatea peretelui.

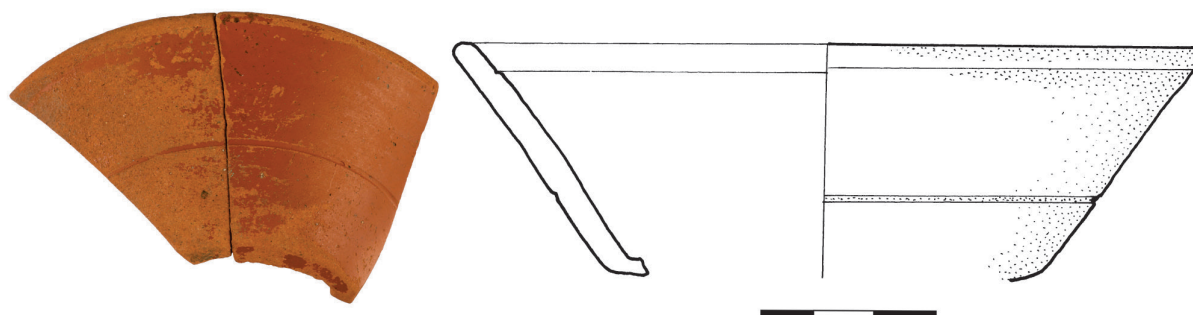

Fig. 27. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.

Atribuire: atelier Gallia, probabil Lezoux (?)

Datare: a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr.

28. Cupă Drag. 33 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369131.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 12,2 cm; hp = 4,3 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 5/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Particularitate: buza delimitată printr-o canelură internă. La exterior o canelură amplasată aproximativ la jumătatea peretelui.

Atribuire: atelier Gallia, probabil Lezoux (?)

Datare: a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr.

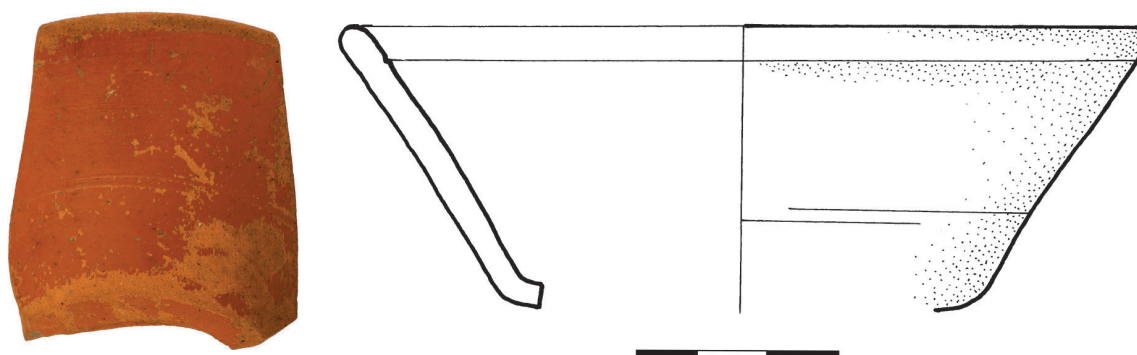

Fig. 28. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.

29. Cupă Drag. 33 (fragmentară, se păstrează trei fragmente din buză cu corp). Nr. inv. 369129.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 11 cm; hp = 4,8 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/8 (red).

Particularitate: o canelură fină pe perete, la exterior.

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr.

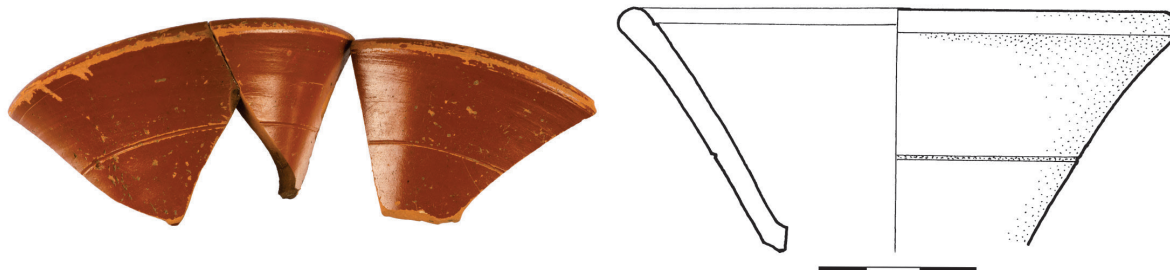

Fig. 29. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.

30. Cupă Drag. 33 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369133.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 4/B, -0,45 m.

Dimensiuni: dg = 12,2 cm; hp = 4,6 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/8 (light red). Firnis 2.5 YR 4/8 (red).

Atribuire: Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: a doua jumătate a secolului al II-lea – prima jumătate al secolului al III-lea p. Chr.

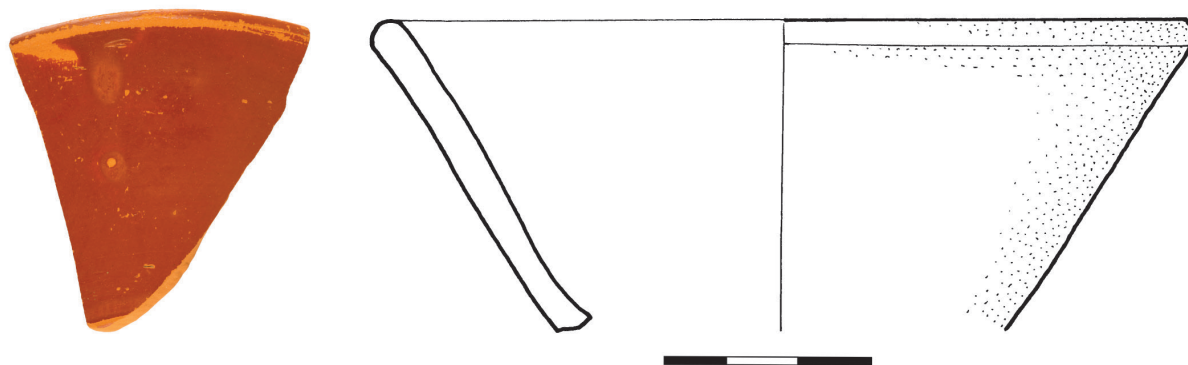

Fig. 30. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.

31. Cupă Drag. 33 (fragmentară, se păstrează un fragment buză cu corp și un fragment din corp). Nr. inv. 369134.

Proveniență/context: Feldioara 1989, C 4, carou 11/B, -0,50 m.

Dimensiuni: dg = 11 cm; hp = 4,5 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/6 (light red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Particularitate: buza delimitată de o canelură internă.

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: a doua jumătate a secolului al II-lea p. Chr. (?)

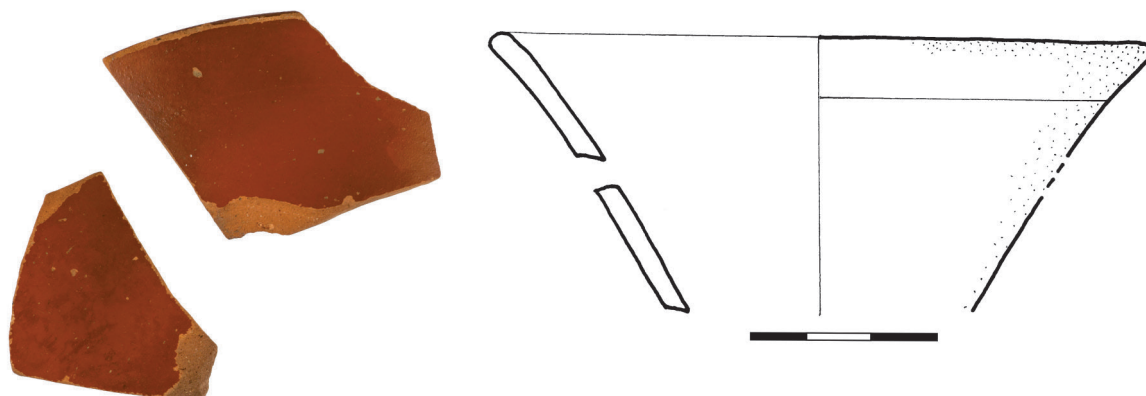

Fig. 31. Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.

32. Bol Drag. 38 (fragmentar, se păstrează patru fragmente din buză cu corp și două fragmente din manșon). Nr. inv. 369135.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 6/A, -0,40 m.

Dimensiuni: dg = 22,1 cm; dmax = 24,6 cm; hp = 5,7 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/6 (light red). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: a două jumătate a secolului al II-lea p. Chr. (?)

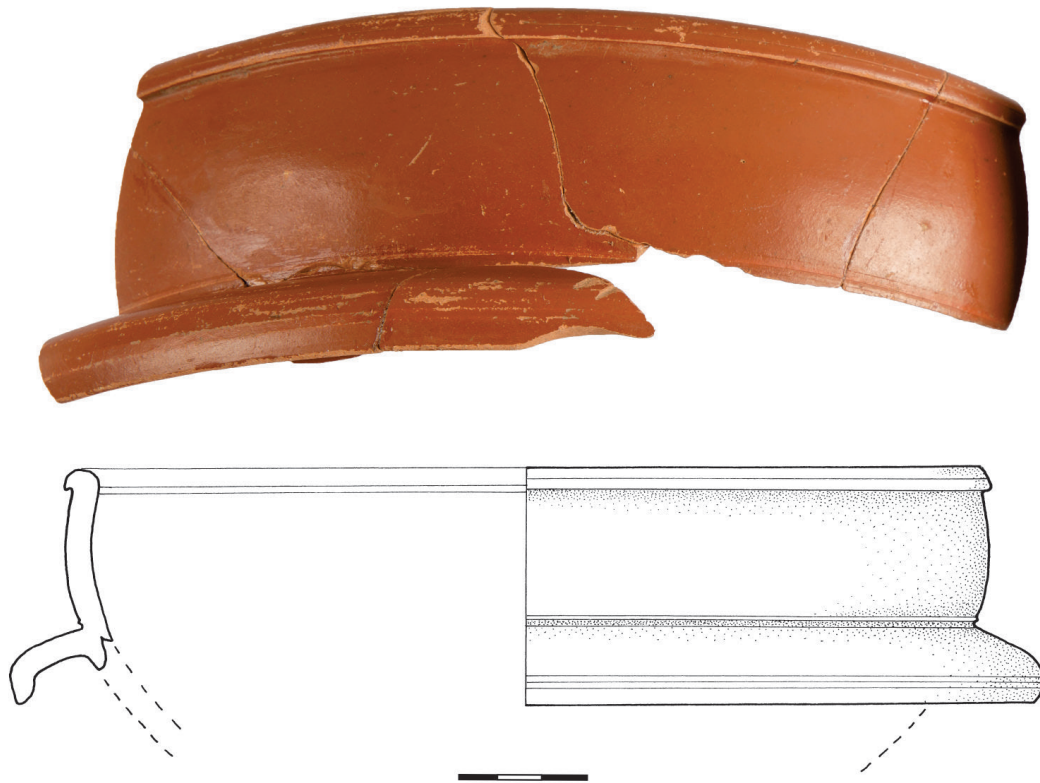

Fig. 32 Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 38.

33. Mortarium Curle 11 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 379656.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2–3, –0,40 m.

Dimensiuni: dg = 19 cm; hp = 2,2 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată, barbotinare. Pastă fină, de culoare Munsell 2.5 YR, 6/6 (light red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Decor: realizat în tehnica barbotinei. Ghirlandă de frunze lanceolate. Se păstrează o frunză și pețiolul alteia.

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolele II–III p. Chr.

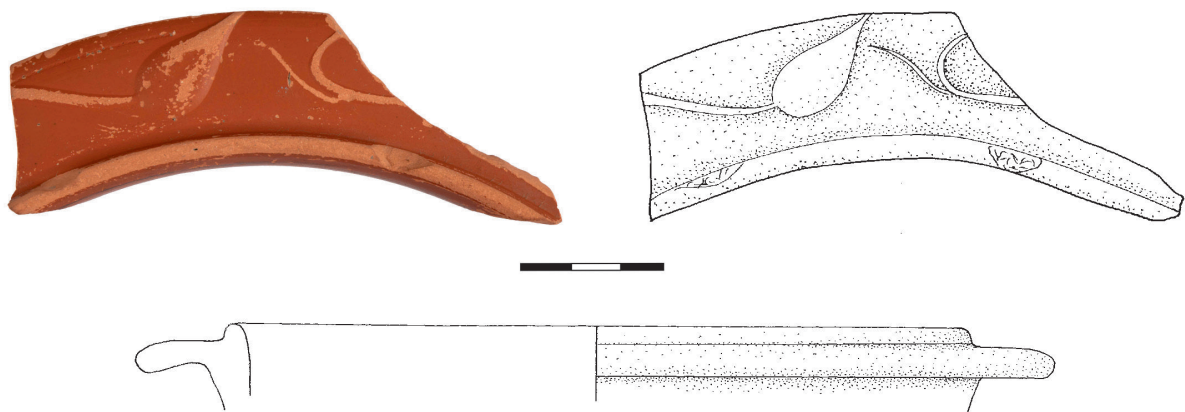

Fig. 33 Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Curle 11.

34. Farfurie probabil Drag. 42 (un fragment din buză și un fragment buză cu corp). Nr. inv. 379658.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2–3, –0,40 m.

Dimensiuni: dg = 24 cm; hp = 2,2 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată, barbotinare. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 6/8 (light red). Firnis 10 R 4/8 (red).

Decor: realizat în tehnica barbotinei. Ghirlandă de frunze lanceolate (?). Se pătrează peșiolul din două frunze.

Atribuire: atelier Gallia Centrală, Lezoux (?)

Datare: perioada Antoninilor

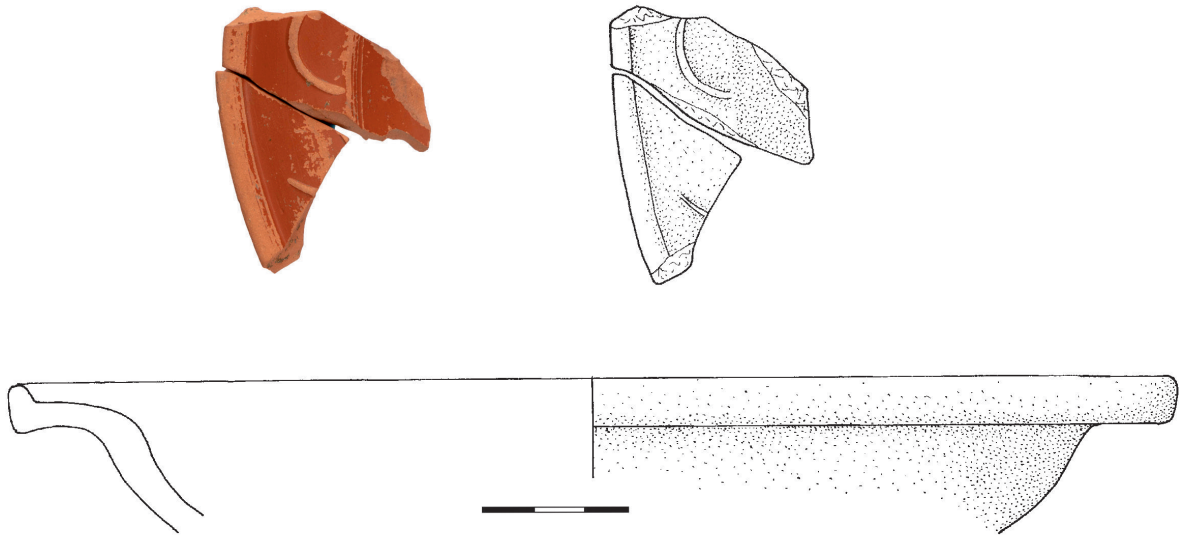

Fig. 34 Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 42.

35. Vas nedeterminabil ca formă (fragment din partea inferioară a corpului, cu dimensiuni de 6,6 × 5,4 cm). Nr. inv. 379655.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, passim.

Dimensiuni: 6,6 × 5,4 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 5/6 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia. Centrală, Lezoux (?)

Datare: secolele II – III p. Chr.

Fig. 35. Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, indeterminate type.

36. Vas nedeterminabil ca formă (fragment bază cu dimensiuni de $6,8 \times 4,3$ cm). Nr. inv. 369141.

Proveniență/context: Feldioara 1989, C 4, carou 11/B, -0,50 m.

Dimensiuni: $6,8 \times 4,3$ cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 6/6 (light red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia centrală, Lezoux

Datare: secolele II – III p. Chr.

Fig. 36. Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, indeterminate type.

B 2.2. Gallia de est

37. Bol Drag. 27 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 379659.

Proveniență/context: Feldioara 1987, S I, carouri 2–3, -0,40 m.

Dimensiuni: dg = 12,7 cm; hp = 3 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsell 2.5 YR, 5/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia de est, probabil Rheinzabern.

Datare: mijlocul secolului al II-lea p. Chr.

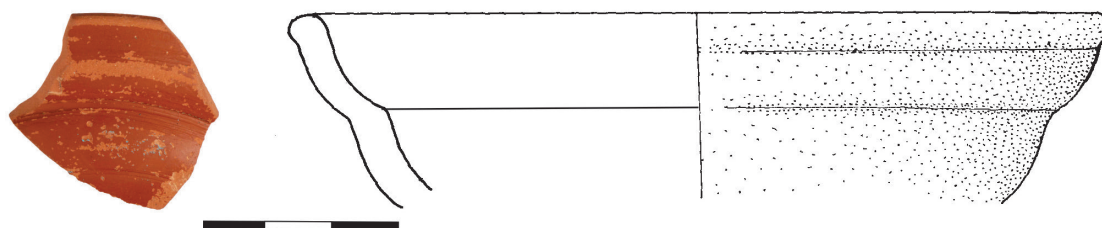

Fig. 37 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 27.

38. Farfurie Curle 23 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369137.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 1, carou 7/B, -0,50 m.

Dimensiuni: dg = 24,3 cm; hp = 3,7 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia de est, Rheinzabern.

Datare: perioada Antoninilor.

Fig. 38 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Curle 23.

39. Farfurie Ludovici Tg (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369136.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 24,2 cm; hp = 2,7 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 2.5 YR 5/6 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Atribuire: atelier Gallia de est, Rheinzabern.

Datare: perioada Antoninilor.

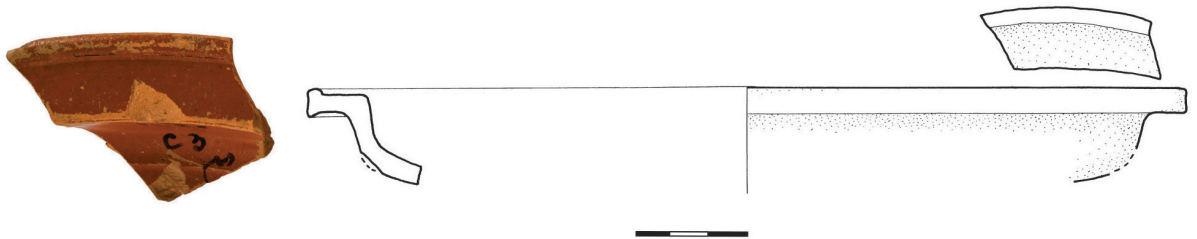

Fig. 39 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Ludovici Tg.

B 2.4. Ateliere nedeterminate

40. Cupă de tip Drag. 33 (fragment din buză cu corp). Nr. inv. 379660.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 13,3 cm; hp = 4,3 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsell 2.5 YR, 4/6 (red). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Particularitate: La exterior o canelură fină, amplasată aproximativ la jumătatea peretelui.

Atribuire: atelier nedeterminat.

Datare: secolele II – III p. Chr.

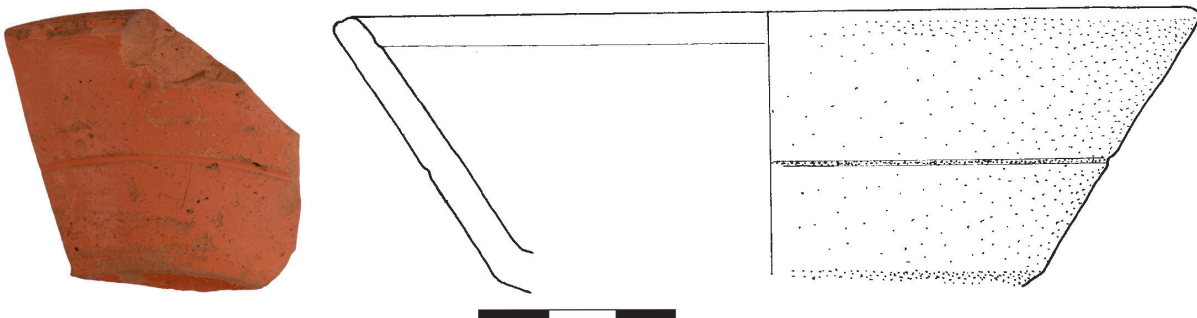

Fig. 40. Plain terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, type Drag. 33.

41. Cupă Drag. 33 (fragment buză cu corp). Nr. inv. 369132.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 11 cm; hp = 4,8 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă fină, de culoare Munsel 2.5 YR, 5/4 (reddish brown). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Particularitate: buza delimitată printr-o canelură internă. La exterior o canelură amplasată aproximativ la jumătatea peretelui.

Atribuire: atelier nedeterminat.

Datare: secolele II – III p. Chr.

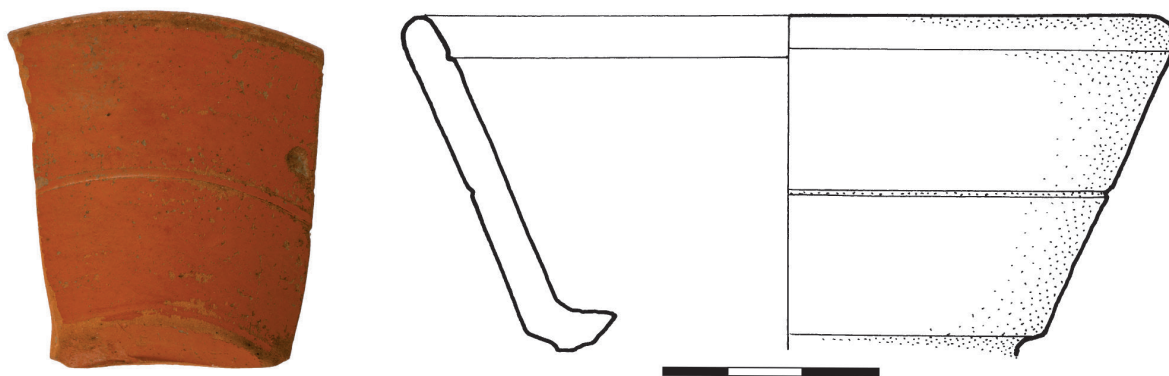

Fig. 41. Plain terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, type Drag. 33.

42. Cupă Déch 72 (fragment bază cu corp). Nr. inv. 369138.

Proveniență/context: Feldioara 1988, C 3, *passim*.

Dimensiuni: dg = 5,2 cm; hp = 4,4 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 5 YR 5/6 (yellowish red). Firnis 2.5 YR 4/8 (red).

Atribuire: atelier nedeterminat.

Datare: a două jumătate a secolului al II-lea–prima jumătate a secolului al III-lea p. Chr.

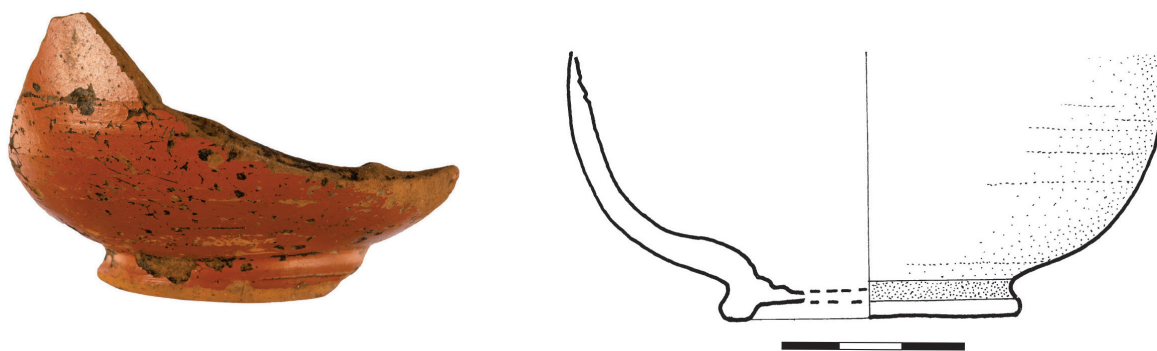

Fig. 42 Terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, type Déch 72.

43. Cupă nedeterminabilă ca tip (fragment corp cu dimensiuni de 3,5 × 2,9 cm). Nr. inv. 369139.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 5/B, -0,35 m.

Dimensiuni: 3,5 × 2,9 cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 5 YR 6/4 (red). Firnis 10 R 4/6 (red).

Descriere: Corp globular (?)

Atribuire: atelier nedeterminat.

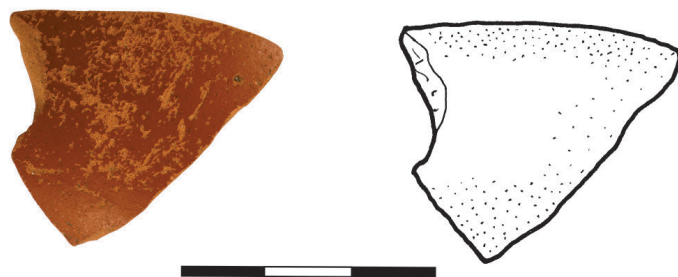

Fig. 43. Terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, indeterminate type.

Datare: secolele II – III p. Chr.

44. Vas nedeterminabil ca formă (fragment corp cu dimensiuni de $6,8 \times 5,8$ cm). Nr. inv. 369140.

Proveniență/context: Feldioara 1990, C 6, carou 5/B, -0,35 m.

Dimensiuni: $6,8 \times 5,8$ cm.

Material/tehnică: Lut. Modelare la roată. Pastă 5 YR 6/4 (light reddish brown). Firnis 2.5 YR 4/6 (red).

Atribuire: atelier nedeterminat.

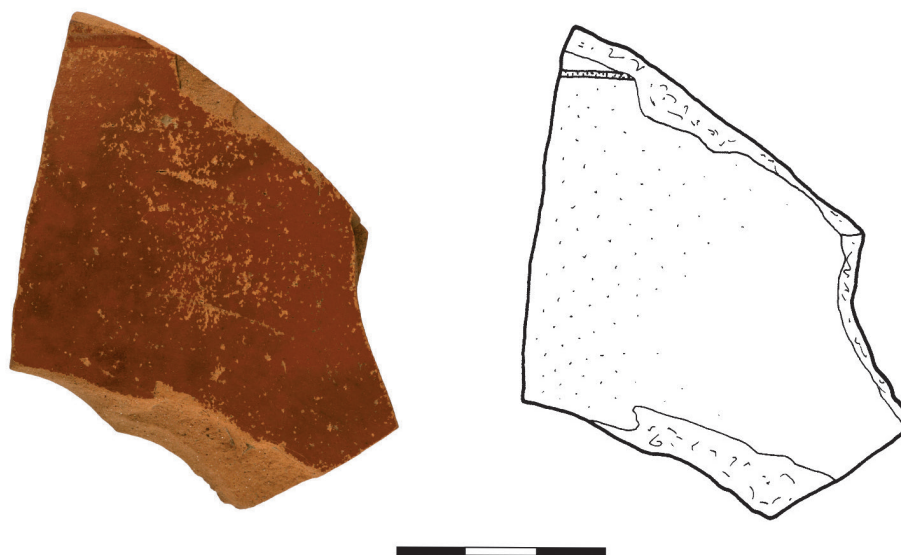

Fig. 44. Terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, indeterminate type.

Datare: secolele II – III p. Chr.

BIBLIOGRAFIE

- Curle, J. 1911. *A Roman Frontier Post and its People. The Fort of Newstead in the Parish of Melrose*. Glasgow: The University Press.
- Déchelette, J. 1904. *Les vases ceramiques ornes de la Gaule romaine*, I–II. Paris: Alphonse Picard & Fils.
- Delage, R. 1999. *Contribution à l'étude des sites de production du Centre de la Gaule et de leurs ceramiques sigillées moulées*. Thèse pour obtenir le grad de docteur. Paris: Université de Paris I-Panthéon-Sorbonne.
- Dragendorff, H. 1895. *Terra Sigillata. Ein Beitrag zur Geschichte der griechischen und römischen Keramik*. Bonn: Universitäts Buchdruckerei.
- Gudea, N. 2008. *Castrul roman de la Feldioara*. Cluj-Napoca: Editura Mega.
- Hartley, B. R. and Dickinson, B. M. 2011. *Names on Terra Sigillata. An index of makers' stamps & signatures on gallo-roman terra sigillata (samian ware). Volume 7 (P to RXEAD)*. London: The Institute of Classical Studies.
- Isac, D. 1985. *Terra sigillata în Dacia romană*. Teză de doctorat. Cluj-Napoca: Facultatea de Istorie-Filosofie, Universitatea Babeș-Bolyai.
- Karnitsch, P. 1955. *Die Verzierte sigillata from Lauriacum (Lorch-Enns)*. Linz: Oberösterreichischer Landesverlag in Kommission.
- Karnitsch, P. 1971. *Sigillata von Iuvavum. Die reliefverzierte Sigillata im Salzburger Museum Carolino Augusteum*. Salzburg: Etzendorfer & Co.
- Ludowici, W. 1908. *Urnen-Graber romischer Topfer in Rheinzabern und 3. Folgedort gefundener Stempel-Namen und Stempel-Bilder bei meinen Ausgrabungen 1905–1908*, München.
- Normand, T. 2009. Sigillées moulées du centre de la Gaule au Musée des Beaux-Arts et d'Archéologie de Besançon. *Cahiers du Centre Archéologique de Lezoux* 3: 35-134.
- Rogers, G. B. 1974. *Poteries sigillées de la Gaule centrale. I. Les motifs non figurés*. Paris: XXVIIIe supplement a Gallia.
- Rogers, G. B. 1999. *Poteries sigillées de la Gaule centrale. II. Les potiers*. Lezoux: Cahier du Centre Archéologique de Lezoux.
- Stanfield, J. A. and Simpson, G. 1958. *Central gaulish potters*. London: Oxford University Press

List of illustration

- Pl. 1 General plan of the Roman fort at Feldioara (*apud* Gudea 2008)
- Fig. 1 Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 30.
- Fig. 2 – 19 Decorated terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37.
- Fig. 20 Decorated terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 37 R.
- Fig. 21 Plain terra sigillata with the potter's stamp from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.
- Fig. 22 – 26 Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 18/31.
- Fig. 27 – 31 Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 33.
- Fig. 32 Plain terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 38.
- Fig. 33 Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Curle 11.
- Fig. 34 Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 42.
- Fig. 35 – 36 Terra sigillata from Central Gaul discovered at Feldioara, indeterminate type.
- Fig. 37 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Drag. 27.
- Fig. 38 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Curle 23.
- Fig. 39 Plain terra sigillata from Eastern Gaul discovered at Feldioara, type Ludovici Tg.
- Fig. 40 – 41. Plain terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, type Drag. 33.
- Fig. 42 Terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, type Déch 72.
- Fig. 43 – 44. Terra sigillata discovered at Feldioara. Indeterminate workshops, indeterminate type.

IONUȚ BOCAN
Muzeul Național de Istorie a României,
ionutzbocan@gmail.com

CĂTĂLINA-MIHAELA NEAGU,
Muzeul Național de Istorie a României,
catalina_mihaela_n@yahoo.com